

Kömürün Ötesinde Avrupa (Europe Beyond Coal) girişimi ile iklim çalışmalarıyla tanınan düşünce kuruluşu Sandbag’in hazırladığı “Kömür Bulmacasını Çözmek” adlı rapora göre son dört yılda Avrupa’da 15 ülke kömürden çıkacağını duyurmuştur. Kömürlü termik santrallerin mevcut durumunu analiz eden raporların beşincisi olan Yükseliş ve Çöküş 2020: Küresel Kömürlü Termik Santral Takibi raporuna göre de 2019 yılında, yapım ve proje aşamasındaki santrallerin kapasitesinin yüzde 5 oranında bir düşüş gözlenmiştir. 2019 yılında Türkiye, Çin’den sonra dünyada inşaat öncesi aşamada en fazla kömürlü termik santral projesi bulunan ikinci ülke konumuna gelmiştir. Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli’nin (IPCC) 5. Değerlendirme Raporu, küresel sıcaklık artışını 1,5 derece ile sınırlamanın hepimiz için elzem olduğunu ortaya koyarken, bu hedefe ulaşmanın en önemli koşullarından birinin kömür yatırımlarının acilen terk edilmesi olduğunu belirtmiştir. Buna karşın; Hükümet, insan ve çevre

Anayasanın 56. Maddesi “Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. .” Demektedir. Özellikle kömürlü termik santrali bulunan illerdeki vatandaşlar Anayasa’nın verdiği bu haktan yararlanamamaktadır. Zonguldak örneğinde olduğu gibi termik santrallerin bulunduğu Kilimli ve Çatalağzı’nda kanser ve solunum yolları hastalıklarında çok ciddi artışlar olmuş, çocuk onkoloji hastaneleri açılmıştır. Temiz Hava Hakkı Platformu’nun yapılması planlanan Eskişehir Alpu Kömürlü Termik Santrali için hazırladığı Sağlık Etki Değerlendirmesi raporunda; santralin hava kirliliği etkilerinin Eskişehir ile sınırlı kalmayacağı, 35 yıl boyunca toplam 11 milyon insanın sağlığının olumsuz etkileneceği, ve proje kapsamında 575 futbol sahası büyüklüğünde tarım alanının amacı dışında kullanılarak yok olacağı yer almaktadır. Kömürlü termik santrallerin onay süreçlerini belirleyen mevcut mevzuat ve uygulamalar, sağlık etkilerini değerlendirme konusunda yeterli değildir. Faaliyette olan ve yapılması planlanan termik santraller için Çevresel Etki Değerlendirmesi Türkiye genelinde diğer termik santrallerin de etkisi dikkate alınarak bütüncül olarak yapılmamaktadır. Termik santrallerin bacalara filtre takılması olarak bilinen desülfürizasyon ünitelerinin yapımı santrallerin neden olduğu çevre kirliliğini önleyememektedir. Termik santrallerin, çevre yatırımlarının, santrallerin bacalarından çıkan gazların emisyon değerlerinin, işleyişlerinin çevre mevzuatına uygun olup olmadığının, atıkların bertarafı için aldıkları önlemlerin belirlenmesi, planlanan tesislerin sağlık etki değerlendirmelerinin yapılması, termik santrallerin havaya, insan sağlığına, çevreye, yaşam alanlarına, tarım alanlarına verdiği zararların, neden olduğu ekolojik yıkımın tespit edilmesi, bu konularda gerekli önlemlerin alınması, çevre konusunda taraf olunan uluslararası anlaşmalar, doğa ve insan sağlığı esaslarına bağlı olarak enerji politikalarının belirlenmesi, kalıcı planlamaların yapılması, hava kirliliğinin en önemli kaynaklarından kömüre dayalı enerji üretiminin teşvik edilmesine son verilmesi ve kömürle üretim yapan santrallerin kapatılması için bir Meclis Araştırması açılması gerekmektedir.

GEREKÇE

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) verilerine göre, her 10 kişiden 9'u fosil yakıt tüketiminden kaynaklı kirli hava solumaktadır. Her yıl 7 milyon insan hava kirliliğine bağlı hastalıklar nedeniyle yaşamını yitirmektedir. Türkiye'de hava kirliliğine bağlı ölümlerin sayısı yılda yaklaşık 30.000'dir. Fosil yakıt kullanımı kaynaklı sağlık sorunları yoğunlaşarak aratmaktadır. Bu durum ülkelere ciddi ekonomik yük getirmektedir. Uluslararası çevre örgütü Greenpeace, yıl içerisinde yayınladığı "Toksik Hava: Fosil Yakıtların Bedeli" adlı raporda fosil yakıtların neden olduğu hava kirliliğinin 184 ülkede 2,9 trilyon dolar maddi kayba neden olduğunu, Türkiye'nin 21 bin dolarla maliyet sıralamasında 184 ülke arasında 16. Sırada, erken ölüm oranlarında da 196 ülke arasında 15. sırada yer aldığını açıklamıştır. Türkiye'nin havası AB'ye göre en az %33.4 daha kirlidir. Hava kirliliği kaynağı olan fosil yakıt kullanım oranı %88'dir. Türkiye' enerjisinin büyük bölümünü fosil yakıtlardan karşıladığı için hava kirliliği AB ülkelerinin sınır değerlerin üstünde iki katı çıkmaktadır. Sınır Değerler (24 saatlik Ort.) SO₂ (Kükürt dioksit) AB'de 125 µg/m³, Türkiye'de 250 µg/m³, PM₁₀ (Partikül Madde) AB'de 50 µg/m³, Türkiye'de 100 µg/m³ dir. Dünya Sağlık Örgütü raporlarında; PM 10 kirleticinin günlük ortalamasının 1 yıl içerisinde sadece 35 kez aşılabilesine izin verilmektedir. 35 günden fazla aşılması halinde acil önlemler alınması gerekmektedir. Bu sınır değer bir çok kez aşılmasına karşın herhangi bir önlem alınmamaktadır.

Bilimsel araştırmalar, termik santrallerin çalışması sonucu ortaya çıkan baca gazı (SO₂, NO_x) ve partikül maddelerin kanser, kronik solunum yolu hastalıkları, anfizeme, kalp damar hastalıkları gibi hastalıklara neden olduğunu göstermektedir. İçinde bulunduğumuz COVID-19 salgını da halk sağlığı ve çevre ilişkisinin önemini, ekolojik yıkımın, doğa tahribatının ne kadar yıkıcı sağlık etkilerinin olabileceğini açık bir şekilde ortaya koymuştur. Uzun süreli hava kirliliğine maruz kalan kişilerin COVID-19 gibi virüslere yakalanma ve olumsuz etkilenme riskinin daha yüksektir. Ekolojik yıkımın en önemli nedenlerinden olan fosil yakıt kullanılan termik santraller; havayı kirletmeye, binlerce insanın ölümüne, ortaya çıkan seragazları, iklim değişikliğine, küresel ısınmaya neden olmaktadır. Türkiye'de termik santrallerde elektrik üretimi için maden kömürü, linyit, fuel-oil, motorin, doğal gaz, sıvılaştırılmış gaz (LPG), nafta gibi fosil yakıtlar ve türevleri ile jeotermal kaynaklar ve atıklar kullanılmaktadır. Kükürt dioksit (SO₂) ve Azot Oksitler (NO_x) gazları aynı zamanda asit yağmurlarının oluşumunda birinci derecede sorumludurlar. Bacalardan atılan kükürt ve azot oksitler, rüzgarla birlikte ortalama 2-7 gün içerisinde atmosfere ulaşmakta, bu kirleticiler atmosferdeki su partikülleri ve diğer

Türkiye’de kömürlü termik santraller için teşvik verilmeye devam edilirken, Kömürün Ötesinde Avrupa (Europe Beyond Coal) girişimi ile iklim çalışmalarıyla tanınan Londra merkezli düşünce kuruluşu Sandbag’in hazırladığı “Kömür Bulmacasını Çözmek” adlı rapora göre son dört yılda Avrupa’da 15 ülke kömürden çıkacağını duyurmuştur. Avusturya, Belçika, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Almanya, Yunanistan, Macaristan, İrlanda, İtalya, Portekiz, Slovakya, Hollanda, İsveç, İngiltere gibi ülkeler kömürden çıkacağını açıklarken; Finlandiya, Fransa ve Hollanda bu planlarını yasalaştıran ilk ülkelerdir. Toplam elektrik üretiminin yüzde 33’ünü kömürden sağlayan Yunanistan da 2028 yılında kömürden çıkacaktır. . Her yıl yayınlanan kömürlü termik santrallerin mevcut durumunu analiz eden raporların beşincisi olan Yükseliş ve Çöküş 2020: Küresel Kömürlü Termik Santral Takibi raporuna göre de 2019 yılında, yapım ve proje aşamasındaki santrallerin kapasitesinin yüzde 5 oranında bir düşüş gözlenmiştir. 2019 yılında Türkiye, Çin’den sonra dünyada inşaat öncesi aşamada en fazla kömürlü termik santral projesi bulunan ikinci ülke konumuna gelerek Hindistan’ı bile geride bırakmıştır. 2020 yılı itibariyle planladığı yeni kömür yatırımları büyüklüğü ile dünyada ikinci,

Anayasanın 56. Maddesi ‘‘Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, evre sağlığını korumak ve evre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir. Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler.’’ Demektedir. Özellikle kömürlü termik santrali bulunan Zonguldak, Çanakkale, Kütahya, Kahramanmaraş, Sivas, Manisa, ve Muėla gibi illerdeki vatandaşlar Anayasa’nın verdiği bu haktan

Türkiye’de mevcut onlarca termik santralin yansıra planlanmakta olan en az 30 kömürlü termik santral projesi daha var. Kömürlü termik santrallerin onay süreçlerini belirleyen mevcut mevzuat ve uygulamalar, sağlık etkilerini değerlendirme konusunda yeterli değildir. İklim krizine yol açan etmenlerden en önemlilerden birisinin termik santraller olduğu halde, bir çok ülke termik santrallerini kapatmasına ya da kapatmayı programa almalarına karşın Türkiye’de yeni termik santrallerin açılması için üretim lisansları verilmekte ve ÇED süreçleri

2013 yılında Elektrik Piyasası Kanunu'nun Geçici 8. Maddesi ile, özelleştirme kapsamına alınan Çanakkale, Kahramanmaraş, Karabük, Kütahya, Manisa, Sivas ve Zonguldak'ta bulunan santraller başta olmak üzere Türkiye genelindeki santrallerde yapılması gereken çevre yatırımlarının, santrallerin bacalarından çıkan gazların emisyon değerlerinin, işleyişlerinin çevre mevzuatına uygun olup olmadığının, ve katı-sıvı atıkların bertarafı için aldıkları önlemlerin belirlenmesi, planlanan tesislerin sağlık etki değerlendirmelerinin yapılması, iklim değişikliğine neden olan termik santrallerin havaya, insan sağlığına, çevreye, yaşam alanlarına, tarım alanlarına verdiği zararların, neden olduğu ekolojik yıkımın tespit edilmesi, bu konularda gerekli önlemlerin alınması, çevre konusunda taraf olunan uluslararası anlaşmalar, doğa ve insan sağlığı esaslarına bağlı olarak enerji politikalarının belirlenmesi, kalıcı planlamaların yapılması, hava kirliliğinin en önemli kaynaklarından kömüre dayalı enerji üretiminin teşvik edilmesine son verilerek kömürle üretim yapan santrallerin kapatılması amacıyla Meclis Araştırması açılmasını teklif ve arz ederim.

1	TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ	ADANA	Flanm.
2	KEMAL PEKÖZ	ADANA	KellR.
3	ABDULLAH KOÇ	AĞRI	A-Koç
4	BERDAN ÖZTÜRK	AĞRI	B-Öztürk
5	DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR	AĞRI	DA
6	FİLİZ KERESTECİOĞLU	ANKARA	Filiz
7	KEMAL BÜLBÜL	ANTALYA	Kemal
8	AYŞE ACAR BAŞARAN	BATMAN	A. Acar
9	NECDET İPEKYÜZ	BATMAN	Necdet İpekyüz
10	MEHMET RUŞTU TIRYAKI	BATMAN	M. Tiryaki
11	FELEKNAS UCA	BATMAN	Feleknas Uca
12	ERDAL AYDEMİR	BİNGÖL	E. Aydemir
13	SEMRA GÜZEL	DİYARBAKIR	Semra
14	HİŞYAR ÖZSOY	DİYARBAKIR	H. Özsoy
15	GARO PAYLAN	DİYARBAKIR	G. Paylan
16	İMAM TAŞÇIER	DİYARBAKIR	İ. Taşcier
17	REMZİYE TOSUN	DİYARBAKIR	R. Tosun
18	ŞEVİN COŞKUN	MUŞ	Ş. Coşkun
19	NUSRETTİN MAÇIN	ŞANLIURFA	N. Maçın
20	HASAN ÖZGÜNEŞ	ŞIRNAK	H. Özgüneş